

1.1. Federale Wapendienst

De heer *Filip Ide*, hoofd van de federale wapendienst, spreekt zijn waardering uit voor het feit dat hij het federale belang in de zaak hier kan belichten. In de voorbereidende fase, bij het opstellen van het ontwerp van decreet, werden zijn diensten overigens ook al ruim geconsulteerd, stelt hij. Er is in aanzienlijke mate rekening gehouden met de federale belangen. De federale wapenwet oefent een invloed uit, zowel qua structuur als inzake terminologie. Zulks is ook de logica zelf, aangezien er in het omgekeerde geval op het terrein conflicten dreigen te ontstaan die niet of nauwelijks op te lossen zijn. Met het voorliggende ontwerp van decreet wordt dat alvast vermeden.

De spreker geeft eerst een kort overzicht van de bredere structuur van de wapenwetgeving. De daarin gehanteerde term ‘wapens’ staat voor datgene wat in de context van het voorliggende decreet als ‘civiele vuurwapens’ wordt beschouwd. Het gaat dan om vuurwapens die eventueel ook militair te gebruiken zijn, en aanverwante tuigen die draagbaar zijn. Deze maken het voorwerp uit van een bijzonder complexe Belgische wapenwetgeving, stelt de heer Ide. Dat het ook anders kan wordt bewezen door de eenvoudige en eenduidige wetgeving ter zake in Nederland, die alles – ook in- en uitvoer – onder de Wet Wapens en Munitie samenbrengt.

Dat aspect is een vrij abrupte erfenis waarmee de gewesten in 2003 geconfronteerd werden toen de federale regering over die kwestie dreigde te vallen. Met de praktische gevolgen van de regionalisering is niet afdoende rekening gehouden. Zo zijn er op het federale niveau nog een aantal ‘restanten’ overgebleven, waarvan er met het voorliggende decreet alvast één verdwijnt. Een ander probleem, dat van de tussenhandel, blijft vooralsnog bestaan.

De wapenwetgeving zit institutioneel verdeeld over de verschillende overheden: het federale niveau en de gemeenschappen en de gewesten. Federaal is er de federale wapenwet van 8 juni 2006 en zijn uitvoeringsbesluiten. Die gaat vooral over binnenlandse aspecten van wapens en de handel erin binnen België. Ook de indeling van de klassieke vuurwapens in categorieën maakt daar deel van uit. De wet bepaalt welke wapens verboden zijn, welke vrij verkrijgbaar en alles ertussenin dat vergunningsplichtig is. De wet regelt tevens het wapenbezit door particulieren. De twee voornaamste redenen voor wapenbezit bij particulieren, de jacht en de sportschutterij, behoren ondertussen al vele jaren respectievelijk tot de gewestmaterie en de gemeenschapsmaterie. Het federale niveau moest dus uitzoeken waar de grens van zijn bevoegdheid voor die regeling lag. Met instemming van de Raad van State is die grens zodanig bepaald dat het federale niveau determineert onder welke voorwaarden jagers en sportschutters een wapen mogen hebben. Men zegt niet wat die ermee doen.

Wat ligt er verder nog onder de noemer van de wapenwet verval? Een hele resem uitvoeringsbesluiten, die onderverdeeld worden in twee families: de nieuwe en de oude. De oude groep omvat de nog bruikbare uitvoeringsbesluiten van de wapenwet van 1933 die in de nieuwe wet ‘geadopteerd’ zijn mits aanpassing aan de terminologie en de geest van de nieuwe wet. De heer Ide haalt in dat verband onder meer het koninklijk besluit van 1994 aan over de Europese vuurwapenpas. Die regeling stamt uit de Europese richtlijn 91/477/EEG. Het betreft een document dat wapenbezitters toelaat hun wapen mee te nemen naar het buitenland voor jacht of schietsport. Dat raakt aan de in- en uitvoer, weze het dan een tijdelijke in- of uitvoer.

De nieuwe uitvoeringsbesluiten behelzen onder meer de deontologie van de wapenhandelaars, die er sinds 2011 is bijgekomen. Dat heeft raakvlakken met de ethische dimensie waarvan hier ook sprake. Het gaat dan om het inbrengen van die ethische factor in de klassieke wapenhandel, in concreto dus bij wie een wapenwinkel uitbaat om te verkopen aan particulieren en ook aan politiediensten.

Op federaal niveau zijn er ook nog een aantal andere relevante teksten. Een ietwat ‘fossiele’ tekst, de proefbankwet van 1888, probeert men al jaren vruchteloos te hervormen. Die wet handelt over de kwaliteitsnormen voor vuurwapens. Alle vuurwapens die in België op de markt worden gebracht, moeten eerst een kwaliteitsproef ondergaan, om te voorkomen dat een door particulieren aangekocht wapen zou

ontploffen bij gebruik. Er wordt een keurmerk op de wapens aangebracht en er zijn serienummers. Ook dat wordt door die wet geregeld, die zodoende wel degelijk nog belangrijke implicaties heeft, die niet echt goed bekend zijn bij het brede publiek.

Er is ook een wet op de privé-bewakingsondernemingen, die alles regelt inzake wapenbezit door bewakingsagenten, bijvoorbeeld bewakers van geldtransporten.

Een wet uit 1956 behandelt de springstoffen. Wapenhandelaars hebben doorgaans een voorraad kruit in opslag. Dat geeft specifieke gevaren die geregeld worden in een federale wet die uitgaat van Economische Zaken.

Ook nog steeds actueel is de wet op de privé-milities van 1934. Die werd toen opgesteld in het licht van het opkomende fascisme en de neiging tot oprichting van geüniformeerde groepen van mensen die eigenhandig de orde gingen handhaven op straat. Dat fenomeen bestaat niet meer, maar de wet wordt nog steeds gehanteerd voor, bijvoorbeeld, rages zoals paintball- of airsoftschieten in de Ardense bossen. Mensen in camouflagedij die zich daarmee bezighouden, brengen immers niet zelden argeloze wandelaars aan het schrikken, legt de heer Ide uit. De wet in kwestie is daarop van toepassing.

De in 2003 geregionaliseerde internationale wapenhandel behelst veel meer dan de internationale handel in de wapens waarvan op federaal niveau sprake. Ook zwaar militair materieel en onderdelen ervan maken er deel van uit, net als materiaal voor dubbel gebruik, ordehandhavingsmateriaal, enzovoort. Zo ressorteren ook kogelvrije vesten, handboeien en ander politiemateriaal daaronder. Voor wat het federale niveau betreft zijn die zaken vrij verkrijgbaar.

De gewesten hebben ook eigen jachtdecreten die zeggen wie waarop mag jagen, waarmee en wanneer. Ook de voorwaarden voor een jachtverlof zijn erin opgenomen. Federaal wordt alleen bepaald onder welke voorwaarden men het voor de jacht bedoelde wapen mag bezitten. Een van die voorwaarden is een geldig jachtverlof.

Op het niveau van de gemeenschappen wordt eenzelfde systeem gehanteerd voor de sportschutters. De materie was daar nog niet geregeld, maar naar aanleiding van de nieuwe federale wapenwet hebben de drie gemeenschappen een decreet gemaakt over de sportschutterij. Dat er ruim overleg was met de administratie blijkt uit het feit dat het Vlaamse decreet van 2007 goed overeenstemt met de federale wet. Het Franstalige decreet is recent vernieuwd, maar de heer Ide heeft de tekst ervan vooralsnog niet ontvangen.

De spreker onderstreept daarbij ook nadrukkelijk dat men ten aanzien van politiemensen en parketten altijd duidelijk moet maken dat de wapenwetgeving niet alleen een zaak is van strafrecht. Dat men het al te vaak louter daarop toespitst heeft immers gevolgen voor de motivering van bestuurshandelingen. De federale wapenwet valt zowel onder het strafrecht als het administratief recht. Afhankelijk van wat ermee gebeurt moeten de respectieve principes worden toegepast. Als het parket beslist iemand niet te vervolgen voor een inbreuk op de wapenwet, betekent dat niet automatisch dat de betrokkene niet onderhevig kan zijn aan preventieve administratieve maatregelen. Een van de hoofdtaken van de federale en provinciale wapendiensten bestaat er precies in erop toe te zien dat particulieren die wapens bezitten de openbare orde niet in gevaar kunnen brengen. Dat spitst zich niet enkel toe op veroordeelde personen, maar ook op mensen van wie een en ander bekend is en die niet meteen het volste vertrouwen kunnen genieten.

Op basis van de nieuwe wapenwet zijn op twee niveaus wapendiensten opgericht. Voordien waren wapenvergunningen deels afkomstig van de lokale politie en deels van de provinciegouverneur. Er bestond een beroep tegen de weigering van een deel van de vergunningen. Met de centralisatie moet elke particulier, bedrijf of overheid terecht bij de gouverneur van de provincie waar hij is gevestigd voor een aanvraag. Weigert de gouverneur of wordt een vergunning ingetrokken, dan is er een mogelijkheid tot administratief beroep bij de federale wapendienst. Die moet ervoor zorgen dat die beroepen deskundig worden afgehandeld en dat er een eenheid van rechtspraak is in dat verband. De Raad van State ziet daarop toe. Een en ander blijkt echter niet zo evident, stelt de spreker. Dit is vooral het gevolg van de kloof tussen noord en zuid die op vele gebieden bestaat. De wapenwetgeving blijkt in Vlaanderen vrij correct te worden toegepast, terwijl zulks in Wallonië in wezen zeer problematisch is.

Op federaal niveau heeft men een aantal knelpunten vastgesteld, die ook gewestelijk kunnen meespelen. Bij toepassing van de wet en controle op de naleving ervan, is het alleszins de bedoeling dat er daarvoor deskundige ambtenaren worden ingezet. Bij vele ambtenaren op federaal niveau en lokaal gedeconcentreerd federaal niveau ontbreekt die deskundigheid echter, stelt de heer Ide. Zo moet men jammer genoeg vaststellen dat er bij politiediensten vaak een gebrek aan kennis over de regelgeving bestaat. Dat maakt het waarschijnlijk dat ook de hier voorliggende decreetgeving finaal niet grondig gekend zal zijn, oppert de spreker. Het zal dan ook niet volstaan om louter op de gewone politiediensten te vertrouwen voor de opvolging van de toepassing van de decretale regels.

Behalve op een onmiskenbaar gebrek aan kennis bij de politiediensten, stuit men ook niet zelden, en meer in het zuiden van het land dan in Vlaanderen, op flagrante belangenvermenging en onwil om de wet strikt toe te passen. Dat wordt ook opgemerkt op andere ambtelijke niveaus, zelfs tot op het hoogste gerechtelijke niveau. Dat probleem is momenteel weliswaar vooral federaal van aard, maar als een decreet ook strafbepalingen bevat, dan komt ook het Vlaamse niveau ermee in aanraking, stelt de heer Ide. Hij waarschuwt dan ook vooraf voor dergelijke problemen en raadt aan om, zodra de tekst klaar is voor toepassing, de administratie ook aan bewustmaking te laten doen. Er kan daarbij best ook de nodige vorming worden aangeboden.

De heer Ide komt dan tot een heel specifiek punt dat – hoewel het wel degelijk betrekking heeft op de internationale wapenhandel – nog niet is geregionaliseerd en daarom tot de federale bevoegdheidssfeer blijft behoren. Hoewel de wet van 1991, die bijzonder complex en verre van duidelijk was, met het nieuwe (ook redactioneel veel duidelijker) decreet verdwijnt, blijft artikel 10 van de oude wet vooralsnog in voege. Dat bepaalt dat wie wapens wil uitvoeren en daarvoor een licentie moet aanvragen bij het Vlaamse Gewest, in voorkomend geval vooraf moet aankloppen bij de federale wapendienst om een zogenaamde voorafgaande vergunning te krijgen. Waar zit het verschil? De licentie wordt verleend op basis van vooral economische gronden: wat wordt er uitgevoerd en waarheen staat daarbij centraal. Vooraf moet het federale niveau checken wie precies de uitvoer wil doen. Dat behelst een klassiek moraliteitsonderzoek. Men wilde dat destijds niet regionaliseren omdat men ervan uitging dat het per definitie een federale zaak betrof waarbij het parket geconsulteerd wordt.

Dat klinkt mooi, maar hoe gaat het er in werkelijkheid aan toe? Als iemand voor het eerst wil uitvoeren, komt die, indien goed geïnformeerd rechtstreeks en anders via doorverwijzing door de bevoegde Vlaamse of Waalse diensten, bij de federale wapendienst terecht. Daar vraagt hij de voorafgaande vergunning aan en dan worden er allerlei adviezen opgevraagd voor een moraliteitsonderzoek bij politie, parket, douane, de FOD Financiën, de federale politie en vroeger ook bij de diensten van het gewest. De federale wapendienst fungeert daardoor volgens de heer Ide in wezen als een soort van brievenbus die de adviezen ontvangt en verder geen of weinig toegevoegde waarde heeft. De zaak wordt dan samengevat en er wordt al dan niet een voorafgaande vergunning verleend. De bevoegde Vlaamse of Waalse dienst wordt dan op de hoogte gebracht. De federale wapendienst wilde van dat systeem af omdat het niet efficiënt is dat de andere aspecten van de materie op een ander niveau zitten. In het ontwerp van decreet leest de heer Ide dat de bevoegde Vlaamse dienst voortaan zelf om al de adviezen zal vragen en daaruit de nodige conclusies zal trekken.

Sinds het systeem in werking is getreden in 1993, zijn ongeveer 500 dossiers behandeld, gaande van een individuele wapenbezitter die zijn wapen naar een buitenverblijf in Spanje wil overbrengen vanwege de minder strenge wetgeving daar, over de wapenhandelaar, tot bedrijven die onder de catch-all clausule vallen. Daarvan kreeg uiteindelijk 99 procent een voorafgaande vergunning. Ten illustratieven titel geeft de heer Ide nog mee dat de dienst ooit een vergunning afleverde voor wc-potten onder de noemer van de catch-all. Het spreekt overigens voor zich dat wie een negatief advies riskeert, gewoon geen aanvraag doet, stelt de spreker.

Vanuit die redenering, gebeurt er ook niets met een ander stukje fantoomregeling, te weten die voor de tussenpersonen die ook een dergelijke vergunning moeten hebben. Geen enkele persoon vraagt die echter ook effectief aan. Of ze legaal of illegaal bezig zijn is dan ook niet bekend. De federale wapendienst heeft daardoor ook geen weet van hun activiteiten. Er is zelfs nooit met dat doel een aanvraag tot vergunning geregistreerd. Er is met andere woorden geen enkele controlemogelijkheid of -bevoegdheid. Dat onderdeel van de regeling ligt dus compleet stil en men kan enkel hopen op beterschap. Hoe dan ook is de federale

wapendienst blij met de vervanging van de wet van 1991 op de internationale wapenhandel.